

Những vấn đề đặt ra trong đổi mới công tác tuyên truyền chính trị trên mạng xã hội ở Việt Nam hiện nay

PGS, TS. LƯƠNG KHẮC HIẾU

Học viện Báo chí và Tuyên truyền; Email: luongkhachieu@yahoo.com

Nhận ngày 15 tháng 02 năm 2023; chấp nhận đăng tháng 4 năm 2023.

Tóm tắt: Tuyên truyền chính trị trên mạng xã hội (MXH) ở Việt Nam hiện nay, xét từ yêu cầu đổi mới công tác này, có nhiều vấn đề cấp thiết đặt ra cần giải quyết. Trong nhiều vấn đề đó có một số vấn đề trọng tâm thuộc về hoạt động lãnh đạo, chỉ đạo, quản lý; về xây dựng lực lượng; về nội dung, phương thức tuyên truyền; về chủ trương, chính sách, giải pháp phát triển hệ sinh thái MXH nội địa; về qui mô, tính chất sự tham gia của cán bộ, đảng viên, các tầng lớp nhân dân vừa với tư cách chủ thể vừa với tư cách đối tượng tuyên truyền.

Từ khóa: vấn đề đặt ra; tuyên truyền chính trị; đổi mới tuyên truyền chính trị; mạng xã hội.

Abstract: Nowadays, there are lots of urgent problems that need to be solved related to the requirement of innovating political communication on social networks in Vietnam. The key issues involve leadership, direction and management activities; human resources; contents and methods of communication; guidelines, policies and solutions to develop the domestic social network ecosystem; scale and nature of the participation of cadres, party members and people of all classes who are both subjects and objects of this process.

Keywords: arisen issues; political communication; innovating political communication; social networks.

Công tác tuyên truyền chính trị trên MXH ở Việt Nam trong kỷ nguyên kỹ thuật số đang đặt ra những yêu cầu mới cho quá trình đổi mới. Đó là, đổi mới phải trên cơ sở kế thừa và phát triển sáng tạo, mang tính khoa học và hiệu quả; đổi mới phải toàn diện, đồng bộ, triệt để và mang tính đột phá; đổi mới trên cơ sở tận dụng tối đa các công năng, tiện ích của MXH; đảm bảo tốt an toàn thông tin và an ninh tư tưởng, bảo vệ vững chắc nền tảng tư tưởng của Đảng. Nhìn nhận từ yêu cầu đó và từ thực trạng công tác tuyên truyền chính trị trên MXH ở nước ta, trong quá trình đổi mới công tác này còn một số vấn đề đặt ra:

1. Đổi mới công tác tuyên truyền chính trị trên MXH đòi hỏi phải đổi mới và nâng cao hơn nữa năng lực lãnh đạo trong khi nhận thức và thực tiễn lãnh đạo, nội dung và phương thức lãnh đạo còn một số bất cập

Đổi mới tuyên truyền chính trị trên MXH trong tình hình hiện nay đòi hỏi các chủ thể, trước hết là chủ thể lãnh đạo, quản lý cần có nhận thức đúng đắn, đầy đủ về việc sử dụng những ưu thế, tiện ích mà MXH mang

đến cho tuyên truyền chính trị của nước ta. Tuy nhiên, trên thực tế vẫn còn một bộ phận cán bộ, đảng viên, người làm công tác tuyên truyền chính trị, cũng như một số cơ quan, tổ chức đảng, chính quyền có tâm lý e ngại sử dụng MXH trong tuyên truyền các nội dung chính trị. Họ cho rằng, tuyên truyền chính trị trên MXH không bảo đảm bảo mật thông tin, nhất là thông tin nội bộ. Chính vì vậy, hầu hết nội dung tuyên truyền về quan điểm, đường lối của Đảng, chính sách, pháp luật của Nhà nước và nhiều nội dung tuyên truyền chính trị khác chỉ được tuyên truyền, phổ biến trên các phương tiện truyền thông truyền thống là chính. Những ưu thế nổi trội của MXH về tính tương tác đa chiều, tính nhanh nhạy, tính công chúng rộng rãi chưa được khai thác, phát huy hiệu quả trong tuyên truyền chính trị.

Những tiện ích, những ưu thế của MXH, nếu được các cấp ủy đảng nhận thức đúng đắn, đầy đủ sẽ trở thành cơ hội để các chủ thể vận dụng trong việc nâng cao năng lực lãnh đạo, chỉ đạo, quản lý, điều hành và tham mưu về công tác tuyên truyền chính trị trên MXH. Chúng còn giúp các cơ quan, tổ chức làm công

tác tuyên truyền chính trị vận dụng trong kiện toàn bộ máy, tinh giảm biên chế, nâng cao hiệu quả lãnh đạo, quản lý, điều hành, nâng cao chất lượng hoạt động tham mưu, hoạt động giám sát, kiểm tra, đánh giá.

Trong điều kiện các nền tảng MXH phát triển mạnh mẽ, cư dân mạng nước ta ngày càng đông, nhu cầu cung cấp, chia sẻ, tìm kiếm, tiếp nhận thông tin chính trị trên MXH ngày càng lớn, nội dung, phương thức lãnh đạo của Đảng đối với công tác tuyên truyền chính trị trên MXH cần thiết phải được đổi mới hơn nữa.

Về nội dung lãnh đạo, yêu cầu của đổi mới công tác tuyên truyền chính trị trên MXH trong thời kỳ mới đòi hỏi các cấp ủy Đảng cần tập trung lãnh đạo việc đổi mới toàn diện, đồng bộ các nội dung tuyên truyền. Tuy nhiên, trong thực tiễn tuyên truyền chính trị trên MXH ở nước ta hiện nay, đổi mới nội dung tuyên truyền chủ nghĩa Mác - Lênin, tư tưởng Hồ Chí Minh được đánh giá khá thấp và là chỉ báo thấp nhất trong 5 nội dung tuyên truyền chính trị. Trong số những người đưa ra sự đánh giá trên, có 58% cho rằng nội dung tuyên truyền không có tri thức mới hoặc có nhưng ít (chiếm 26,7%). Nội dung tuyên truyền này được đánh giá là hoàn toàn mới chỉ chiếm 0,26%, khá nhiều tri thức mới chỉ chiếm 0,23%. Rõ ràng, lãnh đạo việc đổi mới nội dung tuyên truyền chính trị cần được quan tâm nhiều hơn để đáp ứng yêu cầu đổi mới công tác này trong thời kỳ mới.

Trong lãnh đạo, chỉ đạo đổi mới nội dung tuyên truyền chính trị trên MXH, có tình trạng chưa coi trọng, chưa kịp thời, thường xuyên trong theo dõi, định hướng việc cung cấp thông tin tích cực, chính thống lên MXH. Có nơi, có lúc còn thụ động trong cung cấp thông tin tích cực, thông tin có tính định hướng dẫn đến tình trạng dễ trống trệ địa, tạo cơ hội cho thông tin xấu, độc, sai lệch, xuyên tạc, thông tin giả tiếp cận công chúng trước, chiếm lĩnh trận địa tư tưởng sớm, còn chủ thể tuyên truyền chính trị đi sau đối phó, xử lý. Hậu quả là trong xã hội xuất hiện tâm lý hoang mang, hoài nghi, dư luận trái chiều xuất hiện và gây tác động xấu trong tâm trạng và tư tưởng xã hội. Sẽ không có dư địa cho tin giả, tin sai lệch, xuyên tạc gây tác động xấu lên tư tưởng cá nhân và xã hội nếu công tác của các cấp ủy đảng hướng vào việc lãnh đạo tăng cường sản xuất, cung cấp thông tin chính thống đủ lớn lên các nền tảng MXH.

Về phương thức lãnh đạo, yêu cầu đổi mới công

tác tuyên truyền chính trị trên MXH trong thời kỳ mới đòi hỏi phải tăng cường và đổi mới hơn nữa phương thức lãnh đạo. Trong đó cần ưu tiên đổi mới phương thức lãnh đạo của Đảng đối với việc xây dựng, phát triển lực lượng tuyên truyền.

Xét từ bản chất, lực lượng tuyên truyền chính trị trên MXH là toàn bộ hệ thống chính trị, là toàn dân được tổ chức chặt chẽ dưới sự lãnh đạo của Đảng. Là một bộ phận của công tác tư tưởng, công tác tuyên truyền chính trị trên MXH chỉ đạt hiệu quả cao khi toàn bộ hệ thống chính trị vào cuộc, khi thu hút được mọi lực lượng trong nhân dân tham gia. Song, trên thực tế nhiều cấp ủy Đảng chưa ban hành được chủ trương đúng đắn, chưa xác định được nhiệm vụ, giải pháp phát huy sức mạnh của hệ thống chính trị, hệ thống các cơ quan, các phương tiện tuyên truyền chính trị và các lực lượng tuyên truyền trong nhân dân. Trong xây dựng lực lượng, ngoài xây dựng lực lượng chuyên trách, chuyên nghiệp như là lực lượng nòng cốt, cần thường xuyên quan tâm lãnh đạo xây dựng lực lượng bán chuyên trách - lực lượng có tính toàn dân rộng rãi. Nhưng ở nước ta hiện nay chưa có cơ chế, chính sách thu hút, động viên, khuyến khích các chuyên gia, các nhà khoa học, cán bộ nghiên cứu, các tầng lớp nhân dân, các lực lượng xã hội, đặc biệt là những người có uy tín trong cộng đồng, thủ lĩnh các nhóm xã hội tham gia công tác này.

Cả về lý luận và thực tiễn ở Việt Nam và trên thế giới đều chứng tỏ rằng những người nổi tiếng, những KOLs có vai trò lớn và quan trọng trong tuyên truyền chính trị và định hướng dư luận xã hội cả trong thế giới thực và thế giới ảo của không gian mạng. Tuy nhiên, ở Việt Nam chưa hoặc rất ít người có uy tín trong cộng đồng, chính trị gia, thủ lĩnh, KOLs sử dụng MXH, các phương tiện truyền thông mới trong tuyên truyền chính trị. Ngay cả cán bộ lãnh đạo, quản lý, kể cả cán bộ lãnh đạo, quản lý cao cấp cũng rất ít người sử dụng MXH, tài khoản cá nhân để thông tin, quảng bá đường lối, chính sách, pháp luật. Trong khi trên thế giới, giới lãnh đạo, các nguyên thủ quốc gia, các chính trị gia đều sử dụng rất thành công MXH trong tuyên truyền chính trị, thậm chí trong việc xử lý các tình huống chính trị tối nhạy cảm của quốc gia mà không phải chỉ bằng sử dụng các phương tiện truyền thông truyền thống. Trên thực tế, đã có một số KOLs sử dụng tiện ích của MXH để đăng tải thông tin tích cực,

thông tin về chính sách quốc gia. Nhưng cũng có người đã lợi dụng MXH để tung tin giả, tin sai lệch, xuyên tạc làm ảnh hưởng đến dư luận xã hội tích cực. Cho nên, để sử dụng có hiệu quả các KOLs, những người có uy tín trong công tác tuyên truyền chính trị trên MXH, một mặt, cần tạo lập các điều kiện để họ phát huy tinh thần trách nhiệm, góp phần lan truyền, lan tỏa các thông tin chính trị, vì lợi ích quốc gia, dân tộc. Mặt khác, cần có chế tài xử lý nghiêm minh các hành vi vi phạm. Đồng thời, các cấp ủy đảng cũng cần chủ động và sớm xây dựng cơ chế, chính sách thu hút và tập hợp các blogger, facebooker, tiktokers, các cá nhân cốt cán, những nhân vật truyền thông ngoài hệ thống chính trị như người có uy tín trong giới văn nghệ sĩ, doanh nhân, tri thức khoa học có sử dụng MXH, có đồng quan điểm chính thống, chủ động cung cấp thông tin cho họ để họ lan tỏa thông tin tích cực, thông tin chính thống và tham gia đấu tranh phản bác quan điểm sai trái, thù địch, tin giả, tin xấu độc.

2. Đổi mới công tác tuyên truyền chính trị trên MXH đòi hỏi tăng cường và đổi mới quản lý nhà nước bằng các nội dung và phương pháp quản lý khoa học, hiệu quả trong khi công tác quản lý nhà nước hiện nay còn có hạn chế

Do sự phát triển mạnh mẽ của MXH và việc sử dụng rộng rãi, ngày càng tăng của MXH trong các lĩnh vực của đời sống xã hội và trong tuyên truyền chính trị, Nhà nước Việt Nam đã ban hành nhiều quy định pháp lý để quản lý thông tin trên MXH như Luật Báo chí, Luật An ninh mạng, Luật An toàn thông tin mạng và nhiều văn bản khác. Quản lý nhà nước bằng pháp luật đối với xã hội cũng như đối với tuyên truyền chính trị trên MXH đòi hỏi cả chủ thể quản lý và đối tượng quản lý phải nghiêm chỉnh chấp hành, thực thi pháp luật. Tuy nhiên, thực tiễn quản lý nhà nước, nhất là vấn đề thực thi pháp luật trong công tác tuyên truyền chính trị trên MXH ở nước ta chưa được nghiêm minh cả từ hai phía. Về phía chủ thể còn có hiện tượng buông lỏng quản lý, thực hiện chế tài xử lý chưa triệt để, chưa đủ sức răn đe. Về phía đối tượng, có hiện tượng chấp hành không nghiêm túc, lợi dụng kẽ hở của pháp luật để né tránh tác động quản lý. Một số quy định, chính sách hiện hành không theo kịp sự phát triển liên tục của MXH. Nhiều vấn đề mới của thực tiễn đã phát sinh và đang đặt ra yêu cầu mới cho công tác quản lý, đòi hỏi kịp thời điều chỉnh, hoàn

thiện hệ thống pháp luật, cơ chế, chính sách và cách tiếp cận đúng đắn, đầy đủ, khoa học về MXH bằng các văn bản, chế tài cụ thể. Luật Báo chí, Luật An toàn thông tin, Luật An ninh mạng, 10 điều qui định đạo đức người làm báo đã được ban hành và tuyên truyền sâu rộng, hướng dẫn thi hành nhưng các nhà cung cấp dịch vụ và người sử dụng mạng vẫn chưa có đầy đủ nhận thức, ý thức và hành vi thực thi triệt để và trên thực tế vẫn có vi phạm. Chính vì vậy, chúng ta vẫn chưa xây dựng được một môi trường mạng lành mạnh, an toàn, như mong muốn nhằm đảm bảo các điều kiện thuận lợi cho việc tuyên truyền đường lối, chính sách, pháp luật và các nội dung chính trị khác.

Ngoài ra, cũng cần lưu ý là, MXH ngày càng phát triển, các nền tảng MXH ngày càng bùng nổ với qui mô lớn, ngày càng được sử dụng rộng rãi và có tác động lớn lao đến các lĩnh vực của đời sống xã hội. Tuy nhiên, công tác quản lý thông tin tuyên truyền, trong đó có thông tin chính trị trên MXH ở nước ta không theo kịp sự biến đổi của thực tiễn đó mà vẫn sử dụng nhiều phương pháp, cách thức quản lý như quản lý thông tin trên báo chí truyền thống trước đây.

Quản lý nhà nước đối với tuyên truyền chính trị trên MXH không thể không đề cập đến việc phòng ngừa, phát hiện, xử lý các thông tin chưa qua kiểm chứng, tin giả, tin sai lệch, xuyên tạc. Tuy nhiên, hiện nay bộ công cụ quản lý, thu thập, phòng ngừa, cảnh báo, công cụ đánh giá định lượng truy cập website chưa được xây dựng; các công cụ lọc và phát hiện tin giả, tin sai lệch, xuyên tạc, xấu, độc, công cụ đo lường theo thời gian thực mức độ tán phát, lan truyền các thông tin trên chưa đầy đủ và hoạt động kém hiệu quả. Cơ chế phối hợp giữa cơ quan quản lý và doanh nghiệp trong ngăn chặn, lọc bỏ, gỡ bỏ chưa được qui định chặt chẽ và thực hiện nghiêm túc. Chính vì vậy, trong tuyên truyền chính trị trên MXH, đặc biệt là trong đấu tranh phòng, chống quan điểm sai trái, thù địch cần tăng cường ứng dụng công nghệ hiện đại để nhận diện, phân loại các thông tin này và xử lý triệt để theo pháp luật hiện hành, không để những thông tin sai lệch, xuyên tạc lan tỏa và gây tác hại cho xã hội.

Quản lý tuyên truyền chính trị trên MXH liên quan đến hoạt động quản lý của nhiều bộ, ban, ngành như Bộ Thông tin và Truyền thông, Bộ Văn hóa, Thể thao và Du lịch, Bộ Công an, Bộ Quốc phòng, Bộ Tài chính, Ngân hàng Nhà nước, Ban Tuyên giáo Trung

ương□ Để quản lý có hiệu quả cần thiết phải khắc phục sự lệch pha, thiếu đồng bộ trong quản lý, tăng cường hơn nữa trách nhiệm và sự phối hợp đồng bộ, nhịp nhàng, ăn khớp giữa các bộ, ban, ngành có liên quan. Quản lý công tác tuyên truyền chính trị trên MXH trong giai đoạn mới đòi hỏi không chỉ tăng cường phối hợp quản lý giữa các bộ, ban, ngành ở nước ta mà còn cần thiết phải tăng cường phối hợp giữa Chính phủ Việt Nam với các nước trên thế giới và trong khu vực, cũng như đối với các nhà cung cấp dịch vụ lớn trên thế giới nhằm ngăn chặn, xử lý, loại trừ các nguy cơ mà MXH có thể gây ra cho an toàn thông tin và an ninh tư tưởng, an ninh quốc gia.

3. Đổi mới công tác tuyên truyền chính trị trên MXH yêu cầu nội dung tuyên truyền phải toàn diện về phạm vi, quy mô, cao về mức độ, đa dạng về tính chất trong khi nội dung tuyên truyền chính trị trên MXH chưa được đổi mới toàn diện, đồng đều

Nội dung tuyên truyền chính trị là các vấn đề thường được một bộ phận công chúng coi là trừu tượng, khó hiểu, khô khan, thậm chí cao siêu tức ít gần gũi với cuộc sống thường nhật của người dân. Để nhanh chóng tiếp cận được cư dân mạng và thuyết phục họ, cảm hóa họ, tạo niềm tin cho họ, nội dung thông tin chính trị trên MXH cần phải đáp ứng các yêu cầu về tính mới, tính chính xác, tính thiết thực, tính thời sự và tính định hướng. Cái mới được hiểu là những thông tin chưa được đối tượng biết đến; là những thông tin về sự kiện, hiện tượng xã hội có thể đã cũ nhưng được tiếp cận, trình bày bằng những phương pháp, cách thức mới; là những thông tin phản ánh về những sự kiện, hiện tượng, quá trình xã hội đang diễn ra; là những phân tích, bình luận, đánh giá mới về hiện thực khách quan... Chính vì yêu cầu về tính mới của nội dung thông tin tuyên truyền chính trị trên MXH nhằm thu hút và nhanh chóng tạo lập niềm tin cho công chúng nên nhiều cơ quan, đơn vị, lực lượng tham gia tuyên truyền chính trị đã đi sâu nghiên cứu hoặc phối hợp với các cơ quan nghiên cứu lý luận tổ chức hội nghị, hội thảo khoa học, tọa đàm nhằm phát hiện, tổng kết những vấn đề lý luận và thực tiễn mới cung cấp nội dung cho tuyên truyền chính trị.

Thông tin chính trị trên MXH không chỉ mới mà còn phải thiết thực, tức là phải gần gũi và đáp ứng nhu cầu hoạt động nhận thức hoặc hoạt động thực tiễn của đối tượng. Thông tin chính trị trên MXH cũng cần

đảm bảo tính thời sự, tính cấp thiết, được đồng đảo cư dân mạng quan tâm và được thông tin kịp thời, cập nhật, đảm bảo tính chính xác cao. Đồng thời, xuất phát từ yêu cầu của tuyên truyền chính trị trên không gian mạng trong thời kỳ mới, thông tin phải được định hướng, được chọn lọc xuất phát từ lợi ích xã hội, lợi ích quốc gia, góp phần cổ vũ, ủng hộ cái mới, cái tiến bộ, tích cực, đấu tranh phê phán, loại bỏ cái xấu, lạc hậu, sai trái, thù địch, phản động. Đối với tuyên truyền chính trị trên MXH, yêu cầu về tính định hướng của nội dung tuyên truyền đang trở thành yêu cầu quan trọng bậc nhất hiện nay. Bởi, trong bối cảnh bùng nổ thông tin toàn cầu trên MXH, thật - giả, đúng - sai, tiến bộ - lạc hậu, tích cực - tiêu cực rất dễ bị lẫn lộn, đánh tráo, công chúng MXH rất khó nhận diện, phát hiện, phân tích, đánh giá, xử lý. Cho nên, định hướng thông tin là yêu cầu vừa cơ bản, vừa cấp thiết đối với nội dung tuyên truyền chính trị trên MXH.

Hiện nay, có một thực tế là thông tin chính trị trên MXH thường ít hoặc đôi khi rất ít hoặc không có cái mới. Nhiều bài viết lặp lại hoặc sao chép sống sượng bài của người khác. Đôi khi không phải một người sao chép mà nhiều người cùng sao chép từ một nguồn, dẫn đến không chỉ sự lặp lại thô thiển mà còn tạo nên sự nhàm chán, phản cảm. Nhiều sự kiện, hiện tượng trong đời sống chính trị đất nước và quốc tế đã diễn ra nhưng không được thông tin kịp thời, phân tích, lý giải, bình luận, định hướng thấu đáo. Trong điều kiện như vậy, công chúng tuyên truyền và công chúng mạng thường tìm đến những nguồn thông tin khác, nguồn không chính thống để thỏa mãn nhu cầu thông tin hoặc tâm lý tò mò của mình. Chính vì vậy, trong một số trường hợp, ở một số đối tượng, thông tin sai lệch, xuyên tạc, tin giả được họ tiếp thu mà không qua kiểm định, xử lý, nên xuất hiện tâm lý bất an, thậm chí dao động, ngả nghiêng về tư tưởng, mất niềm tin vào thông tin chính thức, chính thống.

4. Đổi mới công tác tuyên truyền chính trị trên MXH đòi hỏi phương thức tuyên truyền đa dạng và thường xuyên đổi mới nhưng trên thực tế phương thức tuyên truyền chính trị trên MXH còn công thức, sáo mòn

Không chỉ cư dân mạng, mà mọi đối tượng tuyên truyền, trong đó có đối tượng tuyên truyền chính trị đều có nhu cầu về tính đa dạng, phong phú, thường xuyên đổi mới về hình thức phù hợp với thị hiếu thông

tin của họ. Tuy nhiên, tuyên truyền chính trị trên MXH ở nước ta chưa có nhiều đổi mới về hình thức, bao gồm ngôn ngữ, hình ảnh, âm thanh, đồ họa, kế hoạch, chiến dịch, chiến lược tuyên truyền. Một số nhà khoa học, nhà nghiên cứu thực tiễn, cán bộ truyền thông cho rằng cần đổi mới hình thức tuyên truyền chính trị trên MXH theo cách sử dụng thông tin ngắn gọn, dễ hiểu, chuyển tải bằng hình ảnh, chứa đựng nhiều cảm xúc và kêu gọi cán bộ tuyên truyền sử dụng nhiều sự kiện, hiện tượng, quá trình xã hội đang diễn ra, được nhiều người quan tâm. Để thông tin chính trị tiếp cận được cư dân mạng, có lẽ cần thiết phải kết hợp sử dụng các yếu tố hình thức nêu trên sao cho đa dạng, phong phú, hài hòa, phù hợp nhu cầu, thị hiếu tiếp nhận thông tin chính trị của cư dân mạng. Ngoài ra, để thông tin chính trị có thể chiếm lĩnh đối tượng trên không gian mạng, một nội dung chính trị nên được lựa chọn thiết kế bằng nhiều hình thức chuyển tải và kết hợp sử dụng nhiều qui luật, yếu tố tâm lý như: kết hợp giữa lý trí và tình cảm, một mặt và hai mặt, đơn phương và song phương, hài hước và nghiêm túc⁽¹⁾ □ Quan sát trên MXH thấy rằng một thông điệp truyền thông nhưng các chủ thể truyền thông có thể có lúc chuyển tải bằng một văn bản chữ viết, có lúc bằng một video, audio hoặc bằng cách chuyển thể sang các hình thức văn hóa văn nghệ, nhất là văn hóa văn nghệ dân gian như dân ca, vè, tấu hài □ nhưng được thiết kế chuyển tải trên các công cụ đa phương tiện.

Tần suất, thời lượng thông tin cũng là những vấn đề đang đặt ra hiện nay. Bởi lẽ, nhiều nội dung chính trị được tuyên truyền sơ lược, đơn giản, thời lượng và tần suất thấp. Để nâng cao tính hiệu quả của tuyên truyền chính trị trên MXH, cần lưu tâm nhiều hơn đến thời lượng và tần suất của thông tin. Tính lặp lại của thông tin, trong nhiều trường hợp có tác dụng làm tăng thêm hiệu quả tác động. Về vấn đề này cần lưu ý rằng, thông tin trên MXH có đặc điểm là được lưu giữ lâu dài nhưng có thể bị □ trôi □ và do đó dễ bị đối tượng bỏ qua không đọc, không tiếp cận. Vì vậy, để tuyên truyền chính trị trên MXH đạt được hiệu quả, nội dung thông tin chính trị phải được lặp lại với số lần thích hợp, tần suất xuất hiện đủ lớn để đối tượng thuộc nhiều thành phần có thể tiếp cận, nhận thức sâu và có ấn tượng, niềm tin về chúng. Rõ ràng, tần suất thông tin chính trị trên MXH đang là một vấn đề đặt ra, một khía cạnh đáng lưu tâm trong đổi mới công tác tuyên

truyền chính trị trên không gian mạng. Vì vậy việc tăng tần suất thông tin chính trị là rất cần thiết nhưng cần gắn với đổi mới nội dung và hình thức chuyển tải nội dung. Nhiều người cũng cho rằng, đối với cư dân mạng nên sử dụng thông tin ngắn, thời lượng thấp. Nhưng quan sát kỹ các sản phẩm truyền thông trên MXH thì thấy rằng trên youtube, trẻ em vẫn xem những bộ phim hoạt hình dài tới trên 10 phút. Một bản tin về tình hình xung đột Nga - Ucraina diễn ra hơn một năm qua, cũng trên MXH Youtube, thời lượng có khi tới 10 phút hay 15, 20 phút, nhất là chương trình bình luận chính trị, nhưng chúng lại có tới hàng trăm ngàn, thậm chí hàng triệu lượt theo dõi, truy cập, bình luận. Những bài kể chuyện của Giáo sư Hoàng Chí Bảo về Bác Hồ, hoặc bài giới thiệu của ông về Di chúc của Chủ tịch Hồ Chí Minh, bài thuyết trình về tác phẩm □ Một số vấn đề lý luận và thực tiễn về chủ nghĩa xã hội và con đường đi lên chủ nghĩa xã hội ở Việt Nam □ của Tổng Bí thư Nguyễn Phú Trọng có nội dung khá dài, thời lượng khá cao, nhưng khi được thiết kế đưa lên youtube vẫn có hàng chục ngàn, hàng trăm ngàn, thậm chí cả trên triệu lượt truy cập. Nội dung hay, thiết thực, mang tính thời sự, tính cấp thiết, tính chính xác cao, hình thức hấp dẫn, đa dạng, đổi mới, ngôn ngữ phổ thông, dễ hiểu, giản dị, ngắn gọn, gần gũi đời sống, phù hợp thói quen ngôn ngữ của công chúng thì thu hút cán bộ, đảng viên, nhân dân, cảm hóa người đọc, người nghe, người xem mà không lệ thuộc vào thời lượng nội dung dài hay ngắn. Rõ ràng, cần nhận thức đúng đắn hơn, đầy đủ hơn về những đặc thù của thông tin chính trị, không đồng nhất phương thức chuyển tải thông tin chính trị với những thông tin về các nội dung khác, nhất là thông tin mang tính giải trí. Ngoài ra, cũng cần phải tính đến một thực tế là, bài viết của các cá nhân đại biểu cho các thế lực thù địch, của các phần tử cơ hội, thoái hóa, biến chất nhằm xuyên tạc, phủ nhận chủ nghĩa Mác - Lênin, tư tưởng Hồ Chí Minh, đường lối, quan điểm của Đảng, chính sách, pháp luật của Nhà nước, lý luận và thực tiễn công cuộc xây dựng chủ nghĩa xã hội ở Việt Nam, xuyên tạc lịch sử dân tộc, lịch sử cách mạng, phẩm chất, uy tín, đời tư các đồng chí lãnh đạo cấp cao của Đảng, Nhà nước thường là những xuyên tạc có hệ thống, ngụy tạo, đội lốt các □ hồi ký □ □ kiến nghị □ □ tác phẩm văn học □ nên cũng rất dài, rất nhiều vấn đề. Để phản bác có hiệu quả, vạch trần thủ đoạn, mục đích

của những trang viết này, phải có những nghiên cứu căn bản, chuyên sâu, được lập luận khoa học, thuyết phục, được đăng tải có lớp lang, hệ thống dù trên phương tiện truyền thông nào. Cho nên, để tăng cường đổi mới, nâng cao hơn nữa chất lượng, hiệu quả tuyên truyền chính trị trên MXH cần thiết phải nghiên cứu kỹ lưỡng, khoa học về đặc điểm các nội dung tuyên truyền chính trị, đặc điểm tiếp nhận, tương tác thông tin chính trị của cư dân mạng, trên cơ sở đó đề xuất, lựa chọn, thiết kế các hình thức, phương thức chuyển tải, tương tác phù hợp. Tránh những đề xuất chủ quan, cảm tính, thậm chí vô đoán, thiếu cơ sở khoa học.

5. Đổi mới công tác tuyên truyền chính trị trên MXH đòi hỏi nền tảng công nghệ phát triển cao, an toàn nhưng trên thực tế các nền tảng MXH nội địa chưa phát triển đa dạng, đủ mạnh, nhiều tiện ích, có tính bảo mật thông tin cao

MXH sử dụng ở Việt Nam hiện nay thường có hai loại, đó là các MXH do các doanh nghiệp nước ngoài cung cấp xuyên biên giới vào Việt Nam, hoạt động không có giấy phép và các MXH nội địa, tức MXH do các doanh nghiệp Việt Nam cung cấp, được Bộ Thông tin và Truyền thông cấp phép hoạt động, bắt buộc tuân thủ pháp luật của Việt Nam. Có một thực tế là MXH nước ngoài được cung cấp qua biên giới vào Việt Nam có số lượng ít, nhưng số lượng truy cập, sử dụng lớn. Tính đến tháng 6/2021, ở Việt Nam có số lượng người dùng Internet là gần 70 triệu (chiếm hơn 70% dân số), số người sử dụng MXH là gần 76 triệu (chiếm khoảng 73,7% dân số. Trong đó Youtube là ứng dụng có nhiều người dùng nhất - 92%; Facebook - 91,7%; Zalo - 76,5%; Instagram - 63,5%)(2). Hiện nước ta có 443 MXH trong nước được cấp phép hoạt động. Tuy nhiên, lượng người sử dụng không cao, mức độ tác động, ảnh hưởng thấp, ít được sử dụng và sử dụng chưa hiệu quả trong tuyên truyền chính trị. Phải chăng đây đang là một nghịch lý. Vcnet là hệ thống thông tin điện tử tuyên giáo được khai trương vào ngày 11/6/2019 đã mang đến cho ngành tuyên giáo trên toàn quốc nhiều tiện ích trong quản lý, điều hành hoạt động của ngành. Tuy nhiên, theo đánh giá hiện nay, Vcnet cũng như một số trang MXH phục vụ tuyên truyền chính trị ở nước ta như ivanlevanlan, Hương Sen Việt, Việt Nam thịnh vượng... chưa lời cuốn được đông đảo và nhiều loại hình đối tượng tham gia, chưa có ảnh hưởng, lan tỏa rộng hơn và ngày càng tăng trong xã

hội như kỳ vọng khi thành lập chúng... Do tiện ích, tính bảo mật không cao, sức lan tỏa, hiệu quả không nhiều của chúng mà ngay cả cán bộ làm công tác tuyên truyền chính trị, cán bộ tuyên giáo, giảng viên lý luận chính trị cũng có nhiều người chưa sử dụng các trang MXH này trong công tác thực tiễn, trong hoạt động nghề nghiệp. Rõ ràng, hệ sinh thái MXH của nước ta chưa đủ mạnh để cạnh tranh với các MXH nước ngoài và do đó, chưa đủ trận địa thuận lợi, thích hợp để các lực lượng triển khai nội dung tuyên truyền chính trị, chuyển tải thông tin chính thức, chính thống, thông tin tích cực nhằm chủ động tấn công, lấn át, pha loãng thông tin sai lệch, xuyên tạc, thông tin xấu độc lan truyền trên các trang MXH khác, các trang MXH nước ngoài hoạt động xuyên biên giới vào nước ta.

Trong tuyên truyền chính trị trên MXH cần thấu triệt quan điểm "lấy cái đẹp dẹp cái xấu", "lấy tích cực đẩy lùi tiêu cực", gắn kết chặt chẽ giữa "xây" và "chống", "xây" là cơ bản, "chống" phải quyết liệt, hiệu quả. Tuy nhiên, với hệ sinh thái MXH như đã nêu trên, tuyên truyền chính trị trên không gian mạng rất khó thực hiện quan điểm, phương châm quan trọng này. Chính vì vậy, một mặt cần xây dựng hệ thống phòng thủ tin tức hiệu quả, cải thiện môi trường an ninh mạng, sử dụng các công cụ kỹ thuật, công nghệ nhằm ngăn chặn, lọc bỏ, gỡ bỏ thông tin sai lệch, xuyên tạc, tin xấu độc. Mặt khác, cần tiếp tục nghiên cứu, đầu tư xây dựng, phát triển các nền tảng MXH nội địa đủ mạnh có khả năng cạnh tranh thông tin với các MXH xuyên biên giới của nước ngoài, đồng thời có khả năng truyền tải một khối lượng thông tin chính thống đủ lớn, với tần suất và thời lượng phù hợp để lấn át, pha loãng thông tin sai lệch, xuyên tạc về Việt Nam, tạo sức lan tỏa và hiệu quả cao cho công tác tuyên truyền chính trị trên MXH.

6. Đổi mới công tác tuyên truyền chính trị trên MXH đòi hỏi sự tham gia rộng rãi, trách nhiệm cao của cán bộ, đảng viên, nhân dân, tuy nhiên trên thực tế quy mô và trách nhiệm tham gia còn nhiều mặt hạn chế

Công tác tuyên truyền chính trị trên MXH là một bộ phận quan trọng trong công tác tư tưởng. Từ bản chất vấn đề, chủ thể của công tác này là toàn bộ hệ thống chính trị, là toàn thể nhân dân. Qui mô, cấp độ, nhịp độ, tính chất quá trình đổi mới công tác tuyên truyền chính trị trên MXH phụ thuộc vào qui mô, mức

độ, tính chất sự tham gia của các chủ thể trong công tác này. Trước đây, hoặc có thể cả hiện nay, do nhận thức thiếu đầy đủ, thiếu khoa học của một bộ phận nào đó trong xã hội, tuyên truyền được cho là hoạt động một chiều, áp đặt. Vì vậy, bộ phận này coi nhân dân chỉ là đối tượng tuyên truyền mà không thấy được vai trò to lớn, tính chủ động, sáng tạo của nhân dân với tư cách là chủ thể tuyên truyền. Khi MXH xuất hiện và được sử dụng như một công cụ, một phương tiện tuyên truyền chính trị, thì công năng, tiện ích, tính tương tác cao của nó làm cho những người tham gia sử dụng MXH không chỉ là đối tượng tác động mà còn là và quan trọng hơn là trở thành một chủ thể đích thực của tuyên truyền chính trị trên MXH. Chính vì vậy, cần nghiên cứu, xem xét vấn đề đặt ra đối với người dân khi tham gia tuyên truyền chính trị trên MXH với vai trò "kép" trên đây. Xét từ thực trạng nhận thức và thực tiễn tham gia MXH, từ yêu cầu đổi mới công tác tuyên truyền chính trị trên MXH, việc thu hút sự tham gia của cộng đồng mạng (bao gồm cả cán bộ, đảng viên và nhân dân) vào các hoạt động đổi mới công tác tuyên truyền chính trị trên MXH đang đặt ra những vấn đề cần được quan tâm giải quyết như:

- Chưa nhận thức đúng đắn, đầy đủ về vị trí, vai trò, trách nhiệm xã hội của người tham gia MXH trong công tác tuyên truyền chính trị trên không gian mạng.

- Chưa có sự am hiểu cần thiết về đặc điểm của môi trường mạng và những kỹ năng cần thiết khi tham gia MXH vừa với tư cách một chủ thể, vừa với tư cách một đối tượng.

- Chưa hiểu biết đầy đủ về hệ thống pháp luật nước ta, quốc tế về những vấn đề liên quan đến MXH và nhìn chung ý thức tuân thủ pháp luật cũng như văn hóa pháp luật MXH còn thấp. Vấn đề này có nguyên nhân từ chỗ hệ thống các quy định pháp luật về MXH mới ban hành gần đây và việc tuyên truyền, phổ biến diễn ra chậm, chế tài xử lý chưa nghiêm minh, chưa đủ sức răn đe.

- Ý thức và hành vi tham gia tuyên truyền chính trị trên MXH với vai trò một chủ thể còn thiếu tính chủ động, tự giác. Với tư cách một đối tượng còn thiếu một phẩm chất quan trọng đó là sự nhạy bén, tinh táo của một "cư dân mạng thông thái".

Mạng xã hội là một thế giới ảo. Người tham gia có thể ẩn danh trong thế giới đó. Cho nên, có người cho

rằng trên MXH có thể "tự do ngôn luận", muốn nói gì, viết gì tùy ý" dẫn đến vi phạm các chuẩn mực giao tiếp trên MXH, vi phạm đạo đức, vi phạm pháp luật. Văn hóa trong sử dụng MXH đòi hỏi mỗi cán bộ, đảng viên, người dân khi tham gia MXH cần thể hiện mình là người có trách nhiệm công dân, có trách nhiệm trước Đảng, trước quốc gia - dân tộc để mỗi bài viết, mỗi hình ảnh, mỗi ý kiến bình luận, mỗi thông tin đăng tải của mình mang ý nghĩa tích cực, có tác dụng nâng cao nhận thức, củng cố niềm tin vào Đảng, vào chế độ, vào sự nghiệp đổi mới, phát triển đất nước. Những ý kiến bình luận phải khách quan, tế nhị, thái độ cảm xúc phù hợp. Không vội vàng đưa những ý kiến, bình luận thiếu khách quan, thậm chí thiên lệch, thiên kiến, ác ý. Khi tham gia MXH mỗi cán bộ, đảng viên, nhất là cán bộ lãnh đạo, quản lý phải gương mẫu chấp hành kỷ luật phát ngôn, không sử dụng MXH để khai thác, cung cấp, chia sẻ các thông tin chưa được kiểm chứng. Cần suy xét thấu đáo, lựa chọn kỹ lưỡng, kiểm chứng chính xác thông tin trước khi đưa lên mạng và chịu trách nhiệm về thông tin đã cung cấp, chia sẻ. Đồng thời, chủ động đưa những thông tin tích cực, những giá trị chân, thiện, mỹ lên MXH để lan tỏa rộng rãi trong cộng đồng mạng.

Giải quyết toàn diện, triệt để một số vấn đề cấp thiết đặt ra trên đây trong đổi mới công tác tuyên truyền chính trị trên MXH đòi hỏi một hệ thống giải pháp tác động vào chủ thể và đối tượng, vào nội dung và phương thức, phương tiện và điều kiện, môi trường của hoạt động tuyên truyền. Trong đó, trọng tâm là các giải pháp về đổi mới và tăng cường lãnh đạo, chỉ đạo và quản lý; xây dựng, phát triển lực lượng và nâng cao năng lực, trình độ cán bộ; đổi mới nội dung và hình thức tuyên truyền. Đặc biệt, cần tạo lập hệ sinh thái MXH, nhất là hệ sinh thái MXH nội địa đảm bảo tính chủ động, tính chiến đấu, sức mạnh, nguồn năng lượng cho công tác tuyên truyền chính trị trên không gian mạng./.

(1) Lương Khắc Hiếu (2013), *Lý thuyết truyền thông*, Nxb Chính trị quốc gia, Hà Nội, tr.87-97.

(2) Học viện Báo chí và Tuyên truyền, Tạp chí Cộng sản (2022), *Kỷ yếu Hội thảo khoa học "Sử dụng MXH trong tuyên truyền chính trị ở Việt Nam hiện nay"*, Hà Nội.

**Bài viết là kết quả nghiên cứu thuộc đề tài cấp Bộ: "Tuyên truyền chính trị trên mạng xã hội" do PGS, TS. Nguyễn Thị Trường Giang làm chủ nhiệm, Học viện Chính trị quốc gia Hồ Chí Minh là cơ quan chủ trì.*